

Kun halvdelen af 00ernes konkurrenceevnetab er genvundet

Industriens lønkonkurrenceevne er stadig svækket i forhold til situationen i 2000. På trods af forbedringer siden 2008 har Danmark tabt lønkonkurrenceevne svarende til over 13 pct. siden 2000. Selvom der er indgået overenskomststafalter med beskedne lønstigninger i de seneste år, viser opgørelsen af lønkonkurrenceevnen, at lønstigningerne op til finanskrisen tynger konkurrenceevnen i uformindsket omfang. Årsagen er, at der har været en tilsvarende løntilbageholdenhed i vores samhandelslande. Ud over lønstigningerne påvirker valutakursen og produktivitetsudviklingen også lønkonkurrenceevnen.

Valutakursudviklingen har kostet konkurrenceevne, mens industriens produktivitetsudvikling samlet har øget lønkonkurrenceevnen som følge af de seneste års positive udvikling. Produktivitetsudvikling siden 2008 kan således forklare næsten hele forbedringen i lønkonkurrenceevnen fra ca. -27 pct. i 2008 til ca. -13 pct. i 2013. Denne positive produktivitetsudvikling i forhold til udlandet skal dog ses i lyset af den relativt høje reduktion i industribeskæftigelse siden finanskrisen, som isoleret set fører til en produktivetsforbedring.

Den svage lønkonkurrenceevne har haft konsekvenser. Den danske stigning i industrieksporten fra 2000 til 2013 har været lidt lavere end i udlandet, og det har kostet industriarbejdspladser. Således er Danmarks industribeskæftigelse faldet med 29 pct. (123.000) i perioden 2000-2013, mens industribeskæftigelsen i EU28 er faldet med 16 pct.

Politikernes bedste mulighed for at rette op på lønkonkurrenceevnen er at understøtte produktivetsstigninger i industrien såvel som i de erhverv, der leverer input til industrien. Produktivitetskommissionens forslag er et oplagt sted at starte. Det er fx oplagt at sænke selskabsskatten, fjerne progressionen i kapitalbeskatningen og lette topskatten, så marginalskat på kapital og arbejde reduceres. Politikerne kan desuden understøtte konkurrenceevnen gennem konkrete lempelser af energiafgifter og andre produktionsskatter samt ved at mindske de administrative byrder.

Industrieksport fra Danmark halter efter udlandet

Industriproduktion er vigtig for dansk økonomi. Både direkte og indirekte er danske produktionsvirksomheder med til at skabe høje lønninger og dermed et højt indkomstgrundlag for danske borgere.

Produktionsvirksomhederne er et vigtigt element i den internationale specialisering. Eksport fra produktionsvirksomhederne øger indkomsterne for danske borgere og giver eksportindtægter, så vi kan importere en lang række importprodukter til lavere priser, end hvis vi skulle producere alt selv.

Således stod industrien for omkring 80 pct. af Danmarks eksport af varer (ekskl. olie og gas) i 2011.¹ Og ser man på eksporten af både varer og tjenesteydelser, der ikke stammer fra råstofudvinding fra Nordsøen eller søtransport, var godt 60 pct. varer fra industrien.

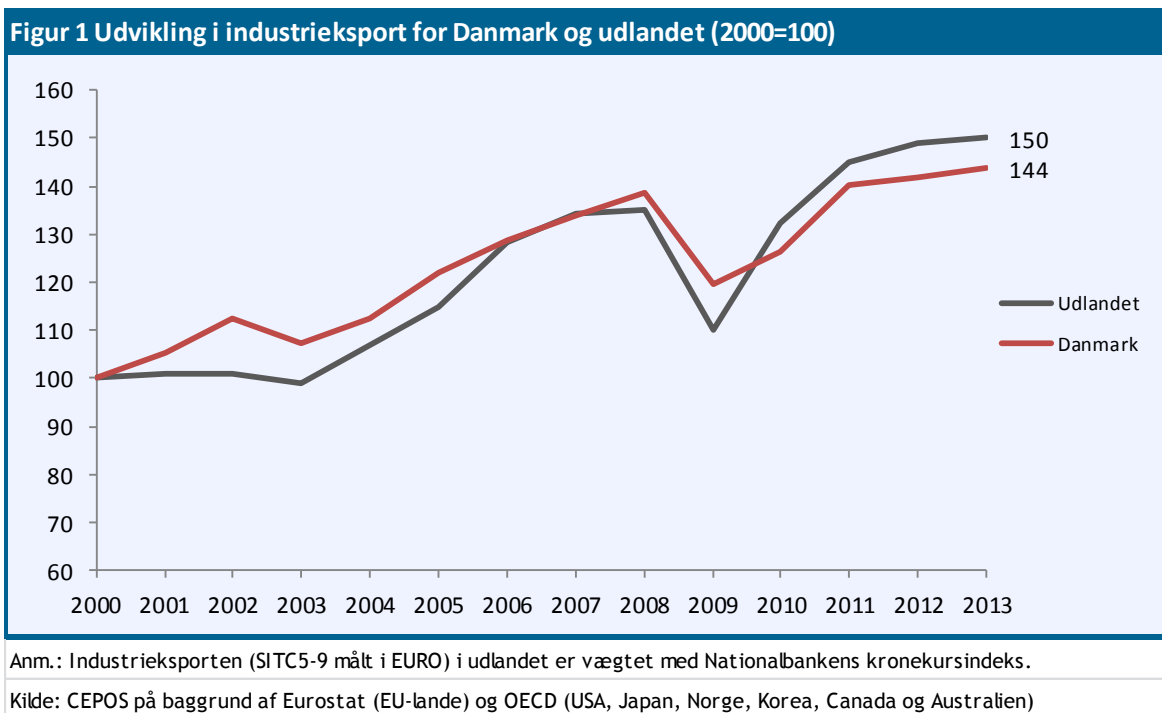
På den måde er international handel - herunder eksport fra produktionsvirksomhederne - til glæde for både lønmodtagere og forbrugere i Danmark.

¹ Tallet er baseret på Danmarks Statistiks udenrigshandelsstatistik. Råstofudvinding og søtransport er ekskluderet af to årsager. For det første afhænger produktionen inden for råstofudvinding og særligt søtransport kun i begrænset omfang af de generelle domestiske konkurrencevilkår. Desuden er beskæftigelsen i mindre grad rettet mod danskere end andre brancher, da rekrutteringen ofte sker bredere. Når man ser bort fra de to brancher, så er det således for at understøtte analysens nationale beskæftigelsesvinkel.

Regeringen understreger også produktionsvirksomhedernes betydning:

"Produktion er en stærk drivkraft for vækst og velstand. Mere end en tredjedel af Danmarks samlede produktivitetsvækst kommer fra produktionserhvervene. Således har de industrielle produktionserhverv haft en god produktivitetsudvikling. Samtidig er der mange arbejdspladser knyttet til produktionsaktivitet. Det kan være hos underleverandører, i byggeri, transport eller andre serviceerhverv. Produktionsvirksomheder står for 40 pct. af dansk eksport og halvdelen af erhvervslivets investeringer i forskning og udvikling."
Vækstpakke 2014, Danmark helt ud af krisen – virksomheder i vækst

Udviklingen i den danske industrieksport har imidlertid været lidt svagere end i udlandet. Fra 2000 til 2013 steg industrieksporten fra Danmarks vigtigste samhandelslande samlet med 50 pct. (målt i værdier), mens Danmarks industrieksport steg med 44 pct., jf. figur 1.

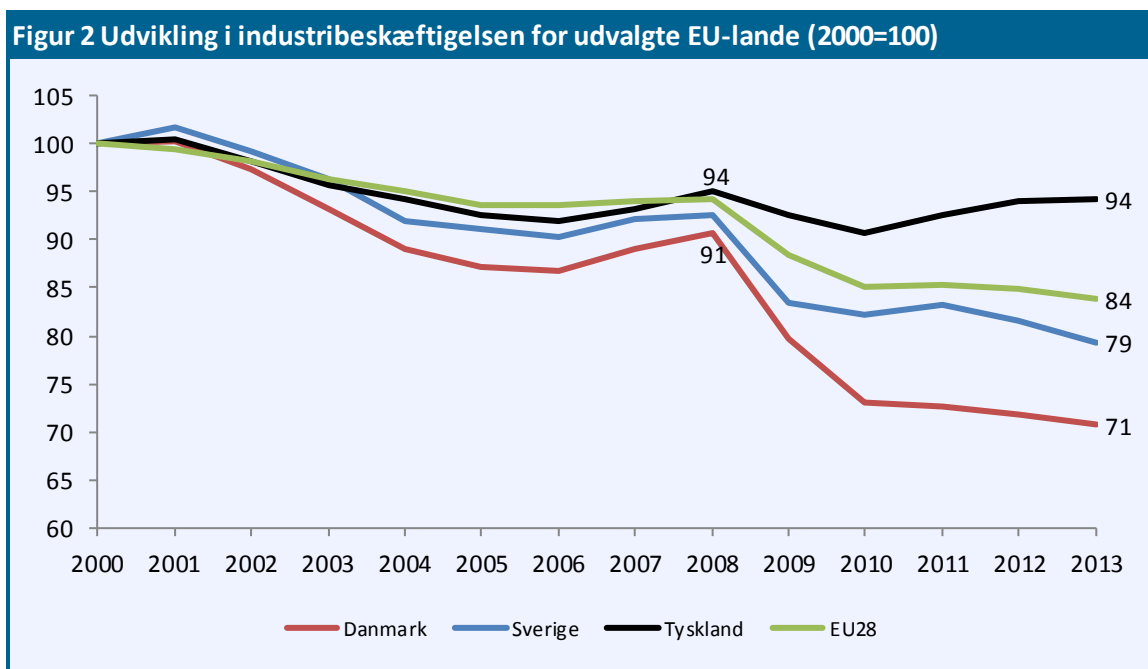
Siden 2002 har den danske udvikling i industrieksporten været lavere end i udlandet. I forbindelse med finanskrisen var det danske fald dog ikke så stort som i udlandet, hvilket nedbragte forskellen. Udviklingen efter 2009 indikerer imidlertid, at dette skyldes en lavere krisefølsomhed i den danske eksport, idet forskellen i udviklingen hurtigt er genetableret og udvidet til Danmarks ugunst.

Tilbage står således et billede af en relativ svag industrieksport siden starten af 00erne.

Lav vækst i industrieksport koster beskæftigelse i industrien

Produktivitetsvæksten betyder, at der skal bruges færre arbejdstimer til at producere den samme mængde produkter. Og når produktionsvirksomhederne har en højere gennemsnitlig produktivitetsvækst end mange andre erhverv, har det den naturlige konsekvens, at industrien over årene kommer til at udgøre en stadig mindre del af økonomien. Det er derfor ikke overraskende, hvis industrien over tid kommer til at beskæftige færre personer. I det omfang af faldet i industribeskæftigelsen er en konsekvens af den langsigtede produktivitetsvækst, så er det en ønskelig udvikling, der er med til at undgå spild af arbejdskraft. Derfor ser man også en faldende industribeskæftigelse i alle industrialiserede, markedsbaserede lande. Det gælder også i Danmark.

I Danmark er industribeskæftigelsen imidlertid faldet langt mere end i andre europæiske lande, som Tyskland og Sverige. Mens EU28 samlet har reduceret industribeskæftigelsen med 16 pct. fra 2000 til 2013, har faldet været på 29 pct. i Danmark. Dette forholdsvis store fald i industribeskæftigelsen kan ikke alene henføres til et tilbageslag i forbindelse med finanskrisen. I perioden 2000-2008 forsvandt mere end 9 ud af 100 industriarbejdspladser i Danmark, mens det var under 6 arbejdspladser ud af 100 i EU28, jf. figur 2.

Kilde: Eurostat

Udviklingen i industribeskæftigelse synes således ikke alene at kunne henføres til den generelle internationale tendens til faldende industribeskæftigelse. Også udviklingen i industrieksporten har betydning, da Danmark alt andet lige ville have behov for en højere industribeskæftigelse, hvis udviklingen i industrieksporten havde været lige så høj som i udlandet.

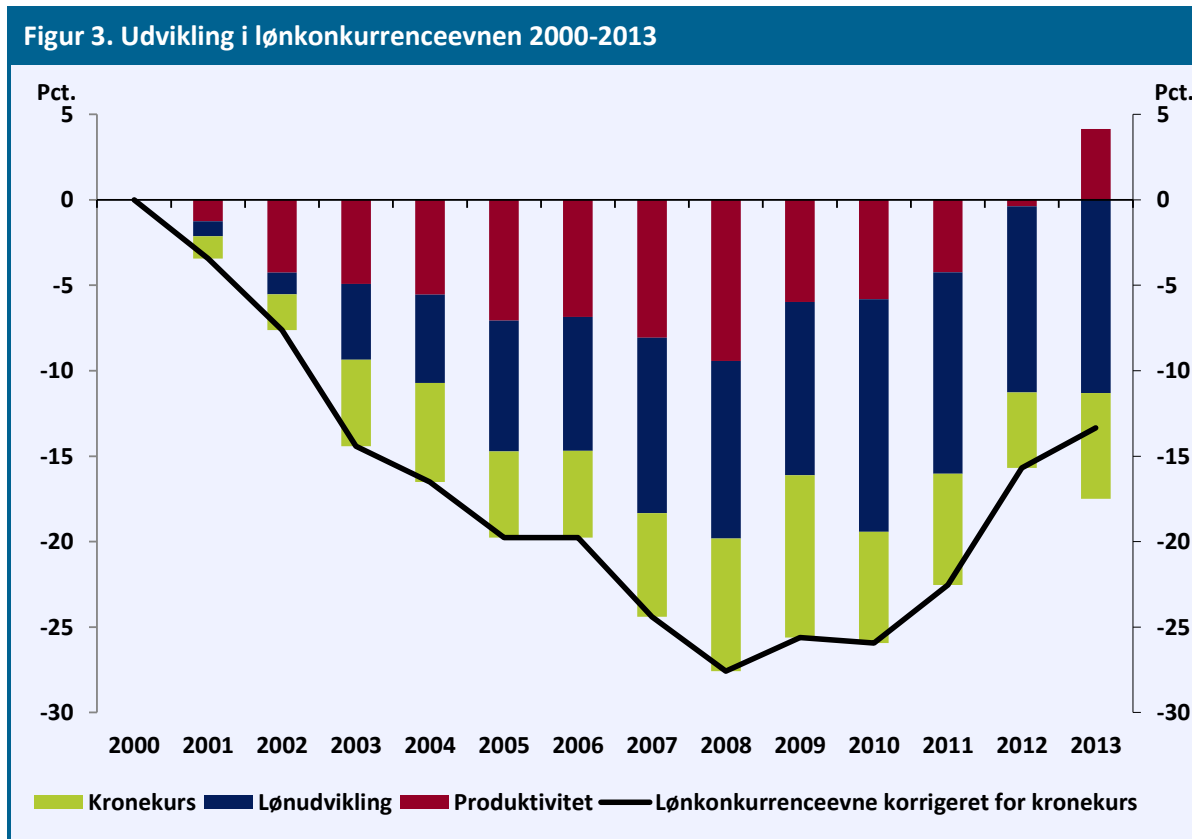
Industriens lønkonkurrenceevnen er stadig svag

Lønkonkurrenceevnen er central for eksporten og dermed også industribeskæftigelse. Hvis det er dyrt at producere en given mængde produkter i Danmark i forhold til i udlandet, så flytter produktionen væk fra Danmark. Det kan ske gennem outsourcing fra danske virksomheder, ved at danske virksomheder oplever nedgang i afsætningen pga. høje priser på produkterne, eller ved at virksomheder i Danmark lukker.

Omvendt betyder en forbedret lønkonkurrenceevne, at danske virksomheder kan erobre markedsandele i udlandet og øge produktionen. Dermed får de brug for flere medarbejdere til produktionen, så beskæftigelsen stiger, og vi får en lav dansk ledighed.

Når man skal finde forklaringer på den relativt svage udvikling i dansk industrieksport og det relativt store fald i industribeskæftigelsen, er lønkonkurrenceevnen derfor yderst relevant.

Figur 3 viser, at industriens lønkonkurrenceevne er forbedret med ca. 14 pct. point fra 2008 til 2013, men at lønkonkurrenceevnen stadig er svækket i forhold til 2000.

Anm.: Lønkonkurrenceevnen er målt ved de valutakurskorrigerede relative enhedsomkostninger for industrien (=Manufacturing). For Danmark er der anvendt data fra det kvartalsvise nationalregnskab. Der er anvendt skift i vægtene i det effektive valutakursindeks efter gældende praksis.

Kilde: CEPOS på baggrund af data fra Nationalbanken, Danmarks Statistik, EU Kommissionen, EUROSTAT, OECD og BLS

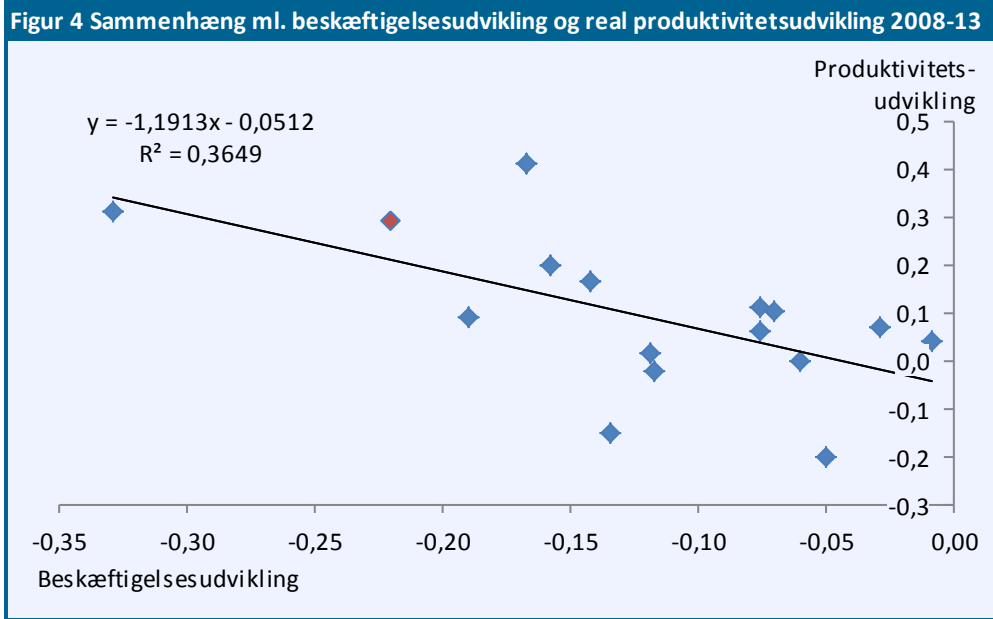
Opsplitningen af lønkonkurrencen på hhv. produktivitet, løn og valutakurs i figur 3 viser, at lønstigningerne op til finanskrisen tynger konkurrenceevnen i uformindsket omfang, svarende til ca. -11 pct.point. Årsagen er, at der har været en tilsvarende løntilbageholdenhed i vores samhandelslande. De seneste års beskedne lønstigninger i industrien har således kun modvirket en yderligere forværring af lønkonkurrenceevnen.

Figur 3 viser også, at styrkelsen af Euroen (og dermed kronen) siden 2000 fortsat fører til en lavere konkurrenceevne for Danmark. Fra 2012 til 2013 steg Euroens værdi, og denne udvikling er fortsat ind i 2014.

Når Danmark alligevel har styrket lønkonkurrenceevne siden 2008, er det fordi produktivitetsudviklingen i Danmark har været højere i denne periode end i Danmarks vigtigste samhandelslande. Produktivitetsudvikling siden 2008 kan således forklare næsten hele forbedringen i lønkonkurrenceevnen fra ca. -27 pct. i 2008 til ca. -13 pct. i 2013.

Sidstnævnte er umiddelbart opløftende efter en lang periode med lav produktivitetsvækst i dansk industri sammenlignet med andre lande. Denne positive produktivitetsudvikling i forhold til udlandet skal dog ses i lyset af den relativt høje reduktionen i industribeskæftigelse siden finanskrisen, som isoleret set kan give en kortsigtet produktivitetsforbedring.

Sammenholder man den reale produktivitetsudvikling fra 2008 til 2013 med beskæftigelsesudviklingen i industrien i samme periode, viser der sig en klar tendens: Jo større reduktion i industribeskæftigelsen, jo højere produktivitetsudvikling har industrien i landet haft, jf. figur 4.

Anm.: Grafen indeholder de 16 europæiske lande med data for 2013

Kilde: AMECO (EU Kommissionen)

Med en relativ stor nedgang i den danske industribeskæftigelse i Danmark (angivet med rød i figur 4), er det derfor ikke overraskende, at produktivitsstigningen i dansk industri har været højere end i mange af Danmarks samhandelslande.

Det synes ikke at være en fornuftig strategi at øge produktivitsvæksten gennem lignende kraftige reduktioner i industribeskæftigelsen. Andre tiltag, der reducerer omkostningerne for erhvervslivet og øger produktiviteten, vil derimod sikre en væsentlig industribeskæftigelse i fremtiden.